

іграх діти вчаться спілкуватися, долучаються до народних традицій, виявляють взаємовиручку, знайомляться з малими жанрами народної творчості.

Патріотичне виховання дошкільнят і робота з ознайомлення з державною та національною символікою як його частина - це не стільки передача знань, а й формування на їх основі любові до Батьківщини. І ця робота дасть великий ефект, якщо спиратиметься на організацію доступною для дітей віком діяльності [2, с.7].

Таким чином, базою для формування любові до Батьківщини є глибока і ґрунтовна робота з морального виховання дошкільнят. Це завдання залишається актуальною.

Список використаних джерел:

1. Бичкова О. Формування національної та громадянської свідомості особистості / О. Бичкова // Дошкільний навчальний заклад. – 2015. - № 2. – С. 6-12.

2. Козлова С.А. Дошкольная педагогика: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений. / С.А. Козлова, Т.А. Куликова. - 4-е изд., стер. - М. : Издательский центр «Академия», 2002. - 416 с.

3. Лист МОН від 16.06.2016 №1/9-315 “Щодо організації освітньої роботи в дошкільних навчальних закладах у 2016/2017 навчальному році”

4. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка : Навч. посіб. / Т. І. Поніманська. - К. : Академвидав, 2004. - 456 с.

УДК 373.2: 316.614

*Чекан Оксана Іванівна,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри теорії та методики дошкільної освіти,
Сідлак Яна В'ячеславівна,
бакалавр спеціальності «Дошкільна освіта»,
Мукачівський державний університет*

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ТА ФАКТОРИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ

Соціалізація особистості як об'єкт міждисциплінарного наукового вивчення перебуває сьогодні в центрі уваги дослідників різних наук. Це складова частина процесу становлення особистості, в результаті чого формуються її соціальні якості, які виявляються в соціально-організованій діяльності.

Так, вважаємо за необхідне проаналізувати розуміння «процесу соціалізації» у філософії, психології, соціології та педагогіці. Це дасть можливість систематизувати його вагомні складові для моделювання процесу ефективного формувального впливу на особистість дитини дошкільного віку.

Процес соціалізації став об'єктом наукових пошуків досить давно й має давнє походження. До сучасних моделей соціалізації належать: психоаналітична або «особистісного контролю» (З. Фрейд), «рольового тренінгу» (Т. Парсонс), «соціального научування» (Г. Долат, Б. Скіннер), «міжособистісного спілкування» (Ч. Кулі, Дж. Мід), «когнітивна модель» (Ж. Піаже, А. Маслоу), «еволюційна теорія» (Е. Еріксон) тощо.

Зарубіжні наукові концепції соціалізації варто класифікувати на основі того, як прибічники певного напрямку трактують цілі та сутність цього процесу. Адаптована концепція соціалізації знайшла своє втілення в працях Дж. Дьюї. Рольова концепція соціалізації розвинена в теоріях Е. Дюркгейма, Дж. Міда. Критична концепція соціалізації, яка розглядала людину як активного суб'єкта діяльності, відображено в працях К. Роджерса та А. Маслоу. Когнітивна концепція соціалізації, що підкреслює важливе значення когнітивних процесів для засвоєння соціального досвіду особистості, розроблена Ж. Піаже. Концепція соціального научіння, яка ґрунтується на процесах ідентифікації, наслідування, навіювання, дотримання норм, комфортності, їх запропоновано в працях А. Бандури та

У. Бронфенбренера. Психоаналітична концепція соціалізації належить З. Фрейду, який у свою чергу, стверджував, що крім сфери свідомої, людина володіє сферою несвідомою. Психодинамічна концепція соціалізації К. Левіна, полягла в структуризації конкретних потреб у соціальному житті людини.

Основи теоретичних підходів до аналізу становлення особистості дитини у вітчизняній психології закладені, крім Л. Виготського також О. Леонтьєвим. Психічний розвиток він трактував як результат привласнення дитиною соціально-історичного досвіду, який відбувається через оволодіння моральними зразками шляхом інтеріоризації соціальних норм.

На думку Г. Костюка, індивід стає суспільною істотою, особистістю залежно від формування свідомості і самосвідомості, системи психічних властивостей, яка внутрішньо визначає його поведінку, дає змогу брати участь у суспільному житті, творенні суспільно необхідних матеріальних і духовних цінностей. При цьому «об'єктивна соціальна сутність особистості завжди реалізується суб'єктивними психічними засобами».

Ключового значення дошкільному дитинству надає І. Бех. Науковець стверджує, що найістотнішим фактором, який зумовлює нові цілі, функції, дидактичні принципи й педагогічні технології, виступає нова соціокультурна ситуація і суспільні вимоги до індивіда, якому доведеться функціонувати в їх системі. Проаналізувавши сучасну соціальну ситуацію в суспільстві вчений слушно зауважує, що молоде покоління поступово зіткнеться з унікальним феноменом – необхідністю оволодіння наукою виживання на основі розвитку соціально-психологічних засобів пристосування до будь-яких, зокрема й екстремальних ситуацій. Тож необхідні розробки нових виховних технологій, які забезпечували б формування й розвиток у дітей дошкільного віку насамперед духовних здібностей як провідних і вирішальних для розвитку ціннісної системи особистості.

Ми погоджуємося з думкою В. Кузя та І. Печенко, які проаналізувавши концептуальні положення вітчизняних психологів щодо соціального становлення особистості, та зазначають, що в процесі соціального становлення особистості відбувається залучення індивіда до соціальних стосунків, унаслідок чого відбувається зміна його психіки. Вони наголошують на тому, що розвиток психіки містить спонтанні процеси, обумовленні дозріванням і соціальним розвитком вищих психічних функцій. Такий розвиток здійснюється через соціалізацію, а також саморозвиток, самовдосконалення особистості.

Сучасні дослідження проблеми соціалізації висвітлені у працях Є. Кузьміна (про входження особистості в соціум на основі наслідування, навіювання, конформізму, впливу засобів масової інформації), Б. Ломова (про набуття особистістю в процесі соціалізації більшої самостійності, відносної автономності й індивідуалізації), Г. Андрєєва (про двобічну природу соціалізації, яка містить процеси засвоєння і відтворення соціального досвіду), Б. Вульфова, М. Лукашевича (про адаптаційну природу соціалізації), В. Москаленка (про розвиток зрілих форм соціалізації, їх модифікацію в ході включення особистості в систему соціальних відносин), А. Мудрика (про тривалість і протяжність процесу соціалізації) та ін..

Особливе місце серед досліджень проблеми соціалізації посідають праці що присвячені соціалізації особистості на ранніх етапах онтогенезу (Л. Артемової, А. Богущ, Ю. Богінської, Л. Варяниці, Н. Гавриш, О. Караман, С. Козлової, В. Кузьменко, С. Курінної, І. Луценко, О. Малахової, Т. Поніманської, Р. Пріми, І. Рогальської (І. Печенко), С. Сайко).

У словникових виданнях процес соціалізації тлумачиться як двосторонній взаємообумовлений процес взаємодії людини й соціального середовища, який передбачає її включення в систему суспільних відносин як шляхом засвоєння соціального досвіду, так і самостійного відтворення їх відносин, у ході яких формується унікальна, неповторна особистість.

Отже, вище сказане дає можливість стверджувати, що соціалізація як складний, діалектичний цілісний процес розвитку й саморозвитку, є єдністю двох суперечливих сторін. Не адаптувавшись до умов середовища, не утвердивши себе в ньому, не можна активно

впливати на нього. Водночас, засвоєння соціального досвіду неможливе без індивідуальної активності самої дитини в окреслених сферах діяльності.

УДК 373.2.015.31:62/69:745/749-053.4

*Черепаня Наталія Іванівна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та
методики дошкільної освіти,
Мукачівський державний університет*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИХОВАННЯ ТРУДОВИХ УМІНЬ І НАВИЧОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Людина перетворює світ за допомогою праці - фізичної, інтелектуальної діяльності, спрямованої на задоволення матеріальних і духовних її потреб. Праця виконує практичну (створення матеріальних, духовних цінностей, соціально-побутових умов життя і діяльності людини), розвивальну (розвиток особистості в процесі активного включення людини у трудовий процес) і виховну (формування суспільно і особистісно-цінних якостей людини, її морально-естетичного ставлення до життя і діяльності) функції. Виховна функція праці реалізується в процесі трудового виховання дітей дошкільного віку.

Трудове виховання - цілеспрямований процес формування у дітей стійких переконань, що праця є життєвою необхідністю. Трудове виховання дітей дошкільного віку передбачає привчання їх до самообслуговування, елементарних трудових дій, ручної і господарської праці. Навіть найпростіший результат трудових зусиль дитини сприяє самоусвідомленню дитини, вселяє її впевненість у собі, прагнення випробувати себе у нових видах діяльності.

Дослідження питань трудового виховання, в останні десятиріччя і на сучасному етапі спрямовані на вивчення закономірностей побудови педагогічного процесу, з метою цілісного впливу на трудовий розвиток дітей, формування в них систематичних знань про працю дорослих, залучення дітей до безпосередньої дитячої діяльності, встановлення взаємозв'язку різних засобів трудового виховання, визначення місця трудової діяльності дітей в умовах нових підходів до організації навчально-виховної роботи з дошкільниками.

За всієї багатоманітності національних культур одним із найважливіших спільних для них чинників є цінність праці як засобу існування людини в світі та засобу виховання підростаючих поколінь. Споконвічно перші заповіді та настанови дітям стосувалися саме підготовки до майбутньої трудової діяльності. Трудове виховання притаманне всім історичним формаціям, воно є найдавнішою формою виховання. Вже античні мислителі наголошували на необхідності виховання людини самостійної, здатної до життєвого самовизначення. Водночас класовий характер освіти і виховання не передбачав використання фізичної праці у школах.

До проблеми виховання дітей у процесі праці зверталися автори перших утопічних систем оновлення суспільства шляхом виховання. Зокрема, Т. Мор рекомендував маленьких дітей знайомити з працею людей і спонукати їх до посильної участі в трудових процесах.

На думку Ж.-Ж. Руссо, дитину, яка фізично зміцніла і навчилася самостійно орієнтуватися в навколишньому середовищі, слід залучати до фізичної праці, оволодіння трудовими навичками - необхідна умова забезпечення людині власного кусня хліба, а відтак - незалежності і свободи.

Послідовник Руссо Й. Г. Песталоцці не лише теоретично, а й практично доклав багато зусиль до того, щоб поєднавши навчання з фізичною працею, виховувати дітей для чесного життя. Він вперше в історії педагогіки пов'язав мотивацію праці з природою дитини, обґрунтував роль праці як частини педагогічної системи. Песталоцці наголошував, що завдяки поєднанню навчання і фізичної праці діти виходять у життя морально

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>